

مساجد تبریز

این مسجد بنا به کتیبه سردرب آن به سال 870 هجری قمری و در زمان سلطان جهانشاه مقتدرترین حکمران سلسله قره قویونلوپان ...

مسجد کبود:

این مسجد بنا به کتیبه سردرب آن به سال 870 هجری قمری و در زمان سلطان جهانشاه مقتدرترین حکمران سلسله قره قویونلوپان که فردی زیبا پسند و شاعر نیز بوده، بنا شده است. تنوع و ظرافت کاشیکاری و انواع خطوط به کار رفته در آن و همچنین زیبایی و هماهنگی رنگ ها سبب شده است که به فیروزه اسلام شهرت یابد. کتیبه ها به وسیله نمه اله البواب خوشنویس مشهور قرن نهم کتابت شده و سرکاری آن با عزالدین قاپوچی بوه است. زلزله سال 1193 ه. ق. سبب فرو ریختن گنبدها و خرابی آن شده است. با این که از این مجموعه زیبا جز سردری شکسته و چند پایه باقی نمانده است ولی به قول: ... ارز به صد هزار، تعمیرات و دوباره سازی مسجد به منظور حفاظت بخش های باقیمانده شامل طاق ها و پایه ها از سال 1318 شروع شده است.

مسجد استاد و شاگرد

این مسجد در خیابان فردوسی سابق پشت دبیرستان دخترانه بنت الهدی واقع گردیده است. این مسجد از طرف امیر حسن چوپان ملقب به علاءالدین ساخته شده است. چون تحریر کتیبه ها و مندرجات دیوارهای داخل و خارج مسجد به خط عبدالله سیرفی و یکی از شاگردان زیر دست وی صورت گرفته بود لذا عوام آن مسجد را استاد و شاگرد می نامیدند.

مسجد اسماعیل خاله اوغلی (پسر خاله): این مسجد در سمت چپ یا جانب جنوبی دالان مدرسه طالبیه بین مدرسه دینی جعفریه و مسجد جامع بزرگ واقع شده. ده ستون سنگی زیبا و هجده گنبد ضریب آجری دارد که سابقاً آن را مسجد ملا محمد حسن پیش نماز می گفتند.

مسجد امام جمعه

این مسجد در جانب شرقی بازار مسجد جامع در نزدیکی مدرسه طالبیه واقع شده است. بیست ستون سنگی با سر ستون مقرنس و سی گنبد ضریب آجری دارد. ستونها درجه را ردیف قرار گرفته اند و روی همه آنها رنگ سبزه شده است. بدین لحاظ این مسجد به مسجد سبز اشتهار دارد. این مسجد را بازرگانی دیندار به نام حاج علی به تاریخ 1255 ه. ق. عمارت کرده است.

مسجد حاج صفر علی:

این مسجد در ضلع شمالی حیاط مدرسه حاج صفر علی واقع شده است. مسجدی است با عظمت و زیبا با گنبدی بلند و مناره ای منقش به کاشی های آبی رنگ در ضلع شرقی و غربی مسجد دو تالار دیگر وجود دارد که هر یک به جای خود مسجد جداگانه ای به شمار می رود. میان مسجد و دو مسجد جانبین پنجره هایی چوبی نهاده اند که موقع باز شدن آنها هر سه مسجد به هم متصل می شوند و به صورت مسجد واحدی در می آیند. بانی مسجد بازرگان معاصر نایب السلطنه حاج صفر علی خونی است

مسجد حجت الاسلام

این مسجد در جنوب صحن مدرسه طالبیه و جانب غربی مسجد جامع واقع شده است. پنجاه و چهار گنبد آجری آن بر روی چهل ستون سنگی کبود قائم است. همه ستونها منشوری و دارای قاعده ده ضلعی و سر ستون مقرنس یکنواخت هستند به جز یک ستون بزرگ واقع در جلو محراب که حجاری تزئینی مارپیچی و سرستون مقرنس پرکاری دارد که از شاهکارهای هنر حجاری به شمار می رود و ظاهراً باقیمانده بنای با عظمتی است که سابقاً در همین محل برپا بود و در اثر زلزله و حوادث دیگر منهدم گردیده است.

مسجد جامع تبریز

این مسجد که در کتب تاریخی نیز از آن عنوان جامع کبیر نام برده شده در همه ادوار تاریخی همواره مسجد جامع شهر بوده و بازار برگرداگرد آن شکل گرفته است. قدیمی ترین بخش آن شبستان وسیعی است از ناق و گنبد هایی که بر فراز ستون ها ی 8 گوش آجری که زینت بخش آن گچبری های ظریف و هنرمندانه دوره روادیان (مقارن سلجوقیان) است بنا شده است. مسجد جامع در دوره ه ایلخان مغول مورد توجه و تعمیر بوده و الحاقانی به آن افزوده شده است. محراب رفیع گچبری باقیمانده فعلی یادگار آن دوره است.

در دوره حکومت آق قویونلوپان در آذربایجان گنبدی رفیع مزین به انواع کاشیکاری های معرق به وسیله سلجوق شاه بیگم زن اوزون حسن در بخش شمالی آن احداث شده که هنوز هم پایه ها و گوشه هایی از کاشیکارهای آن باقیمانده است.

در زلزله سال 1193 ه. ق. که کلیه عمارات تبریز را در هم می کوبد این مسجد نیز از خرابی بی نصیب نمی ماند. مسجد فعلی با پایه های متین و پوشش طاق و چشمه بعد از زلزله (اوایل حکومت قاجاریه) و توسط حسینقلی خان دنلی حاکم وقت بنا شده است که از آثار خوب قاجاریه می باشد.

مسجد علیشاه

بنای ارک تبریز باقیمانده مسجدی است که در قرن هشتم هجری توسط تاج الدین علیشاه وزیر الحیاتو ساخته شده است. قسمت جنوبی آن دارای طاقی بزرگ بوده که گویا به علت تعجیل در بنیان آن فرو ریخته است. عرض این بنا سی متر و ارتفاع آن 26 متر است. عرض دیوارها 10 متر و داخل آنها مرکب از دو دیوار عریض است که توسط طاقهایی به هم اتصال یافته است.

حمدالله مستوفی ضمن توصیف این مسجد طاقی بر بالای مسجد ندیده است . این بنا در دوران قاجاریه میل به انبار غلات و مخزن مهمات گردیده و حصار دور آن کشیده شده و نام ارک یافته است . ارک در دوران مشروطیت به دست مشروطه خواهان افتاد و در نتیجه باعث تقویت موضع آنان شده است . در سالهای قبل از انقلاب تبدیل به باغ ملی یا گردشگاه عمومی شده بود و هم اکنون از محوطه این اثر باستانی به عنوان مصلی استفاده می شود.

مسجد حسن پادشاه

توسط اوزون حسن با فرزندش یعقوب ساخته شده است . اکنون به صورت ویرانه متروکی در آمده است . چند ستون سنگی و پاره ای سنگ نوشته های شکسته و درهم ریخته تنها باقیمانده از آن مسجد است.

مسجد شاهزاده

در میدان شهدای فعلی قرار گرفته است و به مسجد شهدا معروف است. در زمان عباس میرزا ولیعهد شروع به ساختمان شده و در زمان مهدیقلی میرزا برادر محمد شاه تکمیل گردیده است.

مسجد مقبره

در اول بازار کفاشان قرار دارد . نه ستون سنگی خوش تراش دارد. گنبدهایش بلند و ضریبی است. در زلزله 1193 سقف آن فرو ریخته و بعدا ساخته شده است . این کار توسط مرحوم میرزا مهدی قاضی طباطبائی انجام پذیرفته و چون مقبره خودشان در آن جاست به نام مقبره خوانده شده است . مقبره آیت ... شهید سید محمد علی قاضی طباطبائی نیز در همین مسجد قرار دارد.

مسجد ظهیریه

در جانب غربی بقعه سید حمزه واقع شده است . مسجدی بدون ستون و در ابعاد 8×20 متر دارای گنبدی بزرگ است. تزئینات و نوشته های سقف مسجد مذهب هستند . بانی این مسجد ظهیرالدین پسر صدرالدین وزیر آذربایجان است که بقعه و مدرسه سید حمزه را تعمیر و این مسجد را در سال 1087 هجری احداث نموده است.

این مسجد وقف نامه ای مفصل دارد و آخرین بار در 1297 در زمان ناصرالدین شاه دوباره سازی شده است.